

о. Мирон Бендик, ректор ДДС

Такими словами у євангельській притчі Блудний син промовив до свого отця. Він усвідомив гріх після того, як скоїв його. Чи могло бути якось інакше? Чи можна було цьому запобігти? Аби відповісти на це питання, потрібно звернути увагу на початок притчі про блудного сина. Той проживає в домі отця у родинній спільноті, де йому було добре.

Пізніше він неодноразово згадував свій отчий дім. Отець дбав про порядок у домі і підтримував його. У пошані до порядку виховував і дітей – у притчі згадується про двох синів, які народились і вирости в цьому домі.

Що означає цей епізод притчі? Бог, наш Отець, покликав нас у цей світ – Його Отчий дім, аби нам було тут добре, Він виховує нас через заповіді, записані на «скрижалях серця» нашого сумління. Його постійне дбання про нас і підтримку ми називаємо Божим Провидінням або волею Божою. Остаточню Своєю Отчою волею Господь Бог веде нас до повноти щастя. Коли ми мовимо на молитві «Нехай буде воля Твоя», то цими словами дозволяємо Богові ошасливити нас.

Бог для кожного з нас передбачив щасливий варіант життя на землі, яким підведе нас до успадкування «Отчого дому». Кожного дня Він створює нам оптимальні передумови для наближення до щастя. Якщо ми довіряємо Богові, як діти довіряють Отцеві, то Його Провидінням станемо щасливі.

З чого ж почався гріх або блуд сина з притчі? Він не повірив отцеві і отчому баченню свого щастя, бо своє бачення вважав кращим. У цей момент син вибирав між двома

варіантами подальшого життя – Отчим і своїм – і вибрав свій, «кращий». Це був його блуд, але тоді він так не вважав.

Син починає реалізувати свою мрію про щастя конкретними діями. Перший крок у цьому напрямку – відокремитися від отця, його «порядків» та від усіх мешканців дому. Гріх відокремлює як його, так і кожну людину і від Бога, і від людей.

«Порядки» отчого дому озвучував отець: «Сину, все моє – твоє» (пор. Лк 15,31). «Новий порядок», що його встановлює син: «Усе моє – не твоє». За словами святого Франциска Асизького, всі біди людства почалися після того, як люди почали відокремлювати і протиставляти «моє» і «твоє».

Далі син разом із усім «своїм» відходить із дому отця у «вільне плавання». Кожен крок його подальшого життя щораз більше віддаляє його від щастя в отчому домі. Але чи наближає до щастя на чужині, де вже поруч нема рідних, а всі чужі? Чи на чужині буде краще, ніж на Батьківщині?

Принесену з дому частину спадку син використовує для самоствердження, аби переконати себе й інших у власній значущості («я – найкращий»). Тепер він випробовує свої можливості – «що я можу собі дозволити?» При цьому вважає ці можливості необмеженими, адже ж щастя саме в цьому – нічого собі не відмовляти, чи не так? Син може собі дозволити все – найкращий одяг, найвибагливішу їжу й напої, найвродливіших дівчат, найоригінальніші забаганки... Це зовсім інше життя, ніж в отчому домі! Як писав Достоевський: «Якщо Бога нема, то все дозволено». Несучись на гребені хвилі розваг і забав, син ніколи б не сказав, що грішить. Навпаки – це і є справжнє життя, потрібно уповні насолодитися кожним його моментом.

У чому полягав блуд або самообман цього юнака? Адже притча так і називається – про Блудного сина. Або іншими словами: у чому обман гріха, хоча ми довго вважаємо його «обіцянки щастя» правдивими? Юнак із притчі помилявся, коли вважав, що, як і спадщина отця, так і його частина спадку постійно поповнюватиметься. І тому ресурси, якими він володіє, практично необмежені – «на мій вік вистачить».

Натомість реально було інакше – принесені з дому «батьківські запаси» невблаганно танули. Насолоди, «статусні витрати», утримання хмари підлабузників, компаній «легкої поведінки» – все це поступово зруйнувало його статки. Розвіявся міф про улюбленця долі – і одного дня юнак залишився з нічим.

Ми часто чуємо про кризи – економічні, фінансові, політичні. Банкрутують корпорації, обвалюються валютні системи, падають диктатори і президенти. Вони напередодні також щиро вважали свої імперії вічними, а себе – обраними і призначеними завжди бути «сильними цього світу». Чи вміють вони відповісти, що ж стало причиною краху? Після «фінансової» кризи Блудного сина обвалився його суспільний статус: він із споживача благ став заробітчанином. Багато колишніх друзів втратили до нього будь-який інтерес, інші відверто зловтішалися і стали шукати когось іншого, кого можна б було «розвести на гроші».

Він розпродує те, що залишилося в нього і від нього: свою робочу силу і, остаточно, свою мрію, яка виявилась ілюзією. Тепер уже не вишуканий одяг, а копійчаний «секонд хенд», не вибаглива їжа, а «соціальний хліб» із намазаним на нього «спредом», а якщо пощастить, то й «сирним продуктом». Уже не звані прийоми на шикарних віллах, а робоча повинність на свинарнику.

Хто винуватий у цій деградації? «Папереднікі»? Зовнішній агресор? Світова фінансова криза?.. А який вихід? Позичити ще грошей? Підвищити ціну за газ? Вибрати кращу владу від тієї, яка зараз? Чи ще й продати свій голос за кілограм гречки?

Ми чуємо багато звинувачень і взаємозвинувачень у «зраді» і водночас багато обіцянок швидкої «перемоги». Але чи піддамося ми на чергові заклики до ненависті й будемо «проти» зрадників і ворогів народу, чи, може, «купимося» на чергові обіцянки численних «лжемесій»-популістів й утворимо їхній фан-клуб?

Знову спогляньмо на Блудного сина. Він діє зовсім інакше. За словами притчі, Блудний «опам'ятався», тобто згадав отчий дім: «Слуга в домі отця живе краще, ніж я тут» (пор. Лк 15,17). Він порівняв свій варіант досягнення щастя із варіантом отця. Досі він уважав свій варіант кращим, тепер же переконався в протилежному. Тому причина його негараздів не назовні, та й чужина ніколи не стане Батьківщиною.

Причина – в ньому, коли, живучи ще в отчому домі, він вирішив його залишити. А тому всі зовнішні проблеми – лише наслідки, а не причина. І це потрібно визнати: «Я згрішив», а не «мене змусили», не «буття визначає свідомість» чи «моя хата скраю». І доки будемо триматися нашого «варіанту життя», виходу не буде, бо наш варіант гірший від Божого за визначенням. Ми й далі нидітимемо на «чужині», у «вавилонській неволі» гріха.

Блудний син вирішує повернутись: «Устану і піду додому» (пор. Лк 15,18), аби побачити

отця і зустрітися з ним. Адже він – не сирота, а син свого батька, він не є без роду, без племені, у нього є дім. А «там» із отцем, явно краще, ніж «тут», без нього.

Подібну можливість має кожний із нас. Кращий від нинішнього варіант життя завжди відкритий. Це варіант, омріяний для нас «Отцем, що на небесах». Можливо, нам ще й досі бракує мужності визнати його кращим за наш, а можливо, ми тупо змирилися з нашим, гіршим, назвавши його «долею».

Якщо так, то ми нещасливі саме тому, що свідомо відмовилися від свого щастя. Тоді наше нещастя – на нашій совісті. Саме тому, зрештою, існує пекло вже тут і тепер. Адже не Бог є автором пекла – як нині, так і в майбутньому. Це ми кажемо «ні» Богові і нашому щастю з Ним, в Отчому небесному Домі. І всі «щоденні» гріхи ми скоюємо вже «попутно», по дорозі до пекла. Важко сподіватися чогось кращого, якщо від початку було обрано гірше.

Попри нашу відмову від життя з Отцем, Він все ж дарує нам щось, від чого відмовитися неможливо: час життя, рік за роком. Упродовж цього часу ми, скоріш за все, реалізували свій варіант життя. Ми мали достатньо часу переконатися в програтності цього варіанту. Ми ще маємо час повернутися до кращого варіанту.

Хтось сказав би: як Він це терпить, чому ще й досі не покарав, натомість допускає такі кричущі лиха? Однак не поспішаймо обурюватися: Він має час. Ба більше. Він є Творцем і Господом часу, а тому й ділиться цим даром із нами. Йому не шкода часу для нас. Але зміни в наше життя, зміни на краще маємо внести ми, а не Він замість нас. Час ще є. Уставаймо...

о. Мирон БЕНДИК, «Отче, я згрішив...» (Лк 15, 21) // СЛОВО № 3 (75)